

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Hock Ernő ügyvéd által képviselt felperesnek a ... jogtanácsos által képviselt alperes ellen közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított és a Veszprémi Munkaügyi Bíróság 2.M.342/2009/11. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett számú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Veszprém Megyei Bíróság 2.M.342/2009/11. számú ítéletét - az alperes ... számú határozatára részben kiterjedően - a keresetet elutasító részében részben megváltoztatja, és az alperes által kiszabott 5.000.000 (ötmillió) forint munkaügyi bírságot 4.150.000 (négymillió-százötvenezer) forintra leszállítja. Ezt meghaladóan a jogerős ítéletet - az állásidőre járó személyi alapbér kifizetésére, valamint a munkavállalókat megillető szabadság kiadására kötelező alperesi rendelkezéseket mellőző részt nem érintve - hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek - 15 napon belül - 50.000 (ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási részköltséget, valamint az államnak - felhívásra - 249.000 (kettőszáz-negyvenkilencezer) forint felülvizsgálati eljárási részillaletét.

I n d o k o l á s

Az irányadó tényállás szerint a felperes 2008. augusztustól kezdődően a megrendelések nagymérvű visszaesése miatt a gyártósorok leállítására kényszerült. Ezzel összefüggésben a munkával el nem látott napokra a felperes kezdeményezésére 2008. decemberében 416 fő munkavállaló - 1 naptól 11 napig terjedő időtartamban - vette ki a következő, 2009. évre esedékes szabadságát. A felperes ezen intézkedéséhez a munkavállalói érdekképviselet hozzájárult.

Az alperes ... számú határozatával 5.000.000,- forint munkaügyi bírság megfizetésére kötelezte a felperest. Kötelezte egyúttal arra is, hogy a munkavállalóknak az állásidőre személyi alapbért

fizessen, a szabadságnapokat az esedékesség évében adja ki, és az alkalmazott munkarendhez állapítsa meg a megfelelő munkaidőkeretet. A feltárt munkaügyi hiányosságok megszüntetésére tizenöt napos határidőt szabott.

A határozat indoklása szerint a hatóság a bírság összegét a munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Met.) 7. §-ában írt keretek között, mérlegeléssel állapította meg akként, hogy az esedékesség évét megelőzően szabálytalanul kiadott szabadság miatt 4.150.000,- forint, a munkabér kifizetésének jogcímét érintő jogszabálysértés miatt pedig 850.000,- forint munkaügyi bírságot szabott ki. A munkaidőkerettel kapcsolatos megállapítása nem képezte a bírság alapját.

Az alperes a felperes fellebbezését a határozatával elutasította, és az elsőfokú közigazgatási határozatot helybenhagyta. Megállapította, hogy a 2009. évre esedékes szabadságnapok idő előtti felhasználása a munkavállalók garanciális jogait azért sértette, mert 2009-ben, az esedékesség évében az arra az évre járó szabadság egésze már nem állt a munkavállalók rendelkezésére. A munkáltató eljárása sértette az Mt. 151. § (4) bekezdését, mivel állásidőnek minősülő időre személyi alapbért kellett volna fizetnie, továbbá az Mt. 134.§ (3) bekezdését, mely szerint a szabadságot az esedékesség évében kell kiadni.

A felperes a jogerős közigazgatási határozat ellen benyújtott keresetében annak hatályon kívül helyezését, és a munkaügyi bírság mellőzését kérte.

Álláspontja szerint ha az 1992. évi XXII. törvény (Mt.) 134. § (3) bekezdés a) pontjában meghatározott feltételek fennállta esetén a munkáltató a munkavállalók részére járó éves szabadságot az esedékesség évét követő év március 31-ig jogszerűen kiadhatja, akkor eljárása abban az esetben sem minősülhet jogszerűtlennek, ha - bizonyított kivételes gazdasági érdekből, illetve a működési körét közvetlenül és súlyosan sértő okból - a munkavállalók következő évre esedékes rendes szabadságát már a megelőző év végén kiadni kényszerül.

Sérelmesnek tartotta, hogy a 2008-ban már felhasznált, 2009. évre járó rendes szabadságot újra ki kell adnia, holott az ezzel kapcsolatos kifizetést a munkavállalóknak már teljesítette. A szabadság idejére kifizetett távolléti díj egyébként is magasabb az állásidőre járó személyi alapbér összegénél, ezért a munkavállalók jogai nem sérültek.

A Veszprémi Munkaügyi Bíróság a 2.M.342/2009/11. számú ítéletével az alperes számú határozatát részben megváltoztatva mellőzte a munkavállalóknak az állásidőre járó személyi alapbér kifizetésére,

valamint a munkavállalókat megillető esedékes szabadságnapok kiadására kötelező rendelkezéseket, ezt meghaladóan - az 5.000.000 forint munkaügyi bírságot illetően - a felperes keresetét elutasította.

Az alperes által feltárt és a felperes részéről nem vitatott tényállás alapján megállapította, hogy az alperes határozata az Mt. 134. § (3) bekezdés a) pontja megsértése miatt megalapozott. Kiemelte, hogy az Mt. 134. § (3) bekezdés a) pontja kizárólag arra az esetre tartalmaz rendelkezést, ha a munkavállaló az esedékesség évében a törvényben megengedett kivételes okból nem kapta meg a törvényben részére biztosított rendes szabadságát. Amennyiben az adott évre járó szabadságot a munkavállalók már igénybe vették, nincs törvényi lehetőség ugyanabban az évben a következő évre esedékes rendes szabadság előre történő kiadására. Ha a munkáltató foglalkoztatási kötelezettségének nem tud eleget tenni, akkor az Mt. 151. § (4) bekezdése alapján az állásidőre személyi alapbért kell fizetnie.

A munkaügyi bíróság a közigazgatási határozat részbeni megváltoztatását a továbbiak tekintetében a tényállás feltáratlanságával indokolta. Eszerint az alperes nem vizsgálta, hogy a munkavállalókat ténylegesen érte-e amiatt anyagi hátrány, hogy nem állásidő, hanem szabadság jogcímén részesültek kifizetésben. Ezért az alperes határozatának azt a részét nem találta megalapozottnak, mely szerint a felperes állásidő jogcímén személyi alapbért fizessen a munkavállalóknak. Álláspontja szerint az alperes nem győződött meg arról sem, hogy a 2008. év végi intézkedés következtében a 2009. évre esedékes teljes szabadság kiadása valóban elmaradt-e, ezért - a teljesítésre tekintet nélkül - nem volt indokolt a felperest e körben csupán általánosságban kötelezni.

Felülvizsgálati kérelmében a felperes kérte, hogy a Legfelsőbb Bíróság keresetének hely adva a munkaügyi bíróság jogerős ítéletét helyezze hatályon kívül, elsődlegesen mellőzze a munkaügyi bírsággal kapcsolatos kötelezést, másodlagosan mérsékelje a bírság összegét. Jogszabálysértésként az Mt. 134. § (3) bekezdésének, a 13. § (3) bekezdésének, a 151. § (4) bekezdésének és az Met. 7. §-ának megsértését jelölte meg.

Arra hivatkozott, hogy az Mt. 134. § (3) bekezdés perbeli időben hatályos a) pontja nem volt kogens szabály, tehát az abban foglaltakból az Mt. 13. § (3) bekezdése szerint a felek a munkavállalóra nézve kedvezőbb megállapodással törvényesen eltérhettek. Ha az Mt. 134. § (3) bekezdés a) pontja - meghatározott feltételek esetén - a tárgyévben esedékes szabadság háromnegyed részével kapcsolatban úgy rendelkezik, hogy az a következő évre átvihető, akkor ennek fordítottja sem lehet

jogellenes, hiszen mindkét esetben a szabadság átcsoportosításáról van szó. A munkavállalók alkotmányos jogai nem sérültek, az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdéséből nem következik az alperesi álláspont, a munkavállalók szabadságkerete nem csökkent.

A 2008-ban kirobbant gazdasági válság, mint kivételes gazdasági esemény okozta a perbeli intézkedést kiváltó termelés-csökkenést, a munkahelyek fennmaradása csak a szabadság előre történt kiadása folytán volt biztosítható. Döntését a munkavállalói érdekképviselői szervekkel egyeztetve, ahhoz a szakszervezet titkára írásban hozzájárult. A munkavállalók pedig felismerve, hogy a gazdasági válság veszélybe sodorja munkahelyüket, 2008. decemberében szabadságigénylésüket a 2009. évre esedékes szabadságuk terhére maguk töltötték ki. Az ekként jogszerű intézkedés az érintett munkavállalók érdekeit szolgálta.

A felperes álláspontja szerint a fizetett szabadsághoz való jog még az Alkotmánybíróság 74/2006. (XII.15.) AB határozata szerint sem jelenti, hogy az igénybevétel lehetőségét feltétlenül a naptári év viszonylatában kellene értelmezni, a követelmény csupán annyi, hogy az így biztosított szabadidőre a munkavállaló megkapja a törvény által előírt javadalmazását. Kiemelte, hogy még egy esetleges „elbocsátás” sem eredményezett volna anyagi hátrányt az érintett munkavállalóknak, mert a társaság vezetése előre lemondott az időarányosan járó szabadságon felül igénybe vett többletnapokra kifizetett munkabér visszakövetelésére vonatkozó esetleges későbbi igényéről.

A felperes sérelmezte azt is, hogy a munkaügyi bíróság nem csökkentette a munkaügyi bírság összegét, holott ítéletében mellőzte a közigazgatási határozatnak a munkavállalók állásidejére járó személyi alapbér kifizetésére vonatkozó, valamint a szabadnapok kiadására kötelező rendelkezéseket. Emiatt a munkaügyi bíróságnak a jogerős közigazgatási határozatban megállapított bírság összegét legalább 850.000 forinttal csökkentenie kellett volna.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a munkaügyi bíróság ítéletének hatályában való fenntartását kérte. Az ítéletnek a határozatot megváltoztató részével ugyan nem értett egyet, de mivel az időmúlásra tekintettel az állásidőre és a szabadnapok kiadására vonatkozó kötelezés okafogyottá vált, nem kívánta támadni ebben a körben a jogerős ítéletet.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § /1/ bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem részben megalapozott az alábbiak szerint.

A közigazgatási határozatban kirótt munkaügyi bírság alapja az volt, hogy 2008. decemberében a felperes 631 fő munkavállalójából 416 fő munkavállalónak adott ki fizetett szabadságot a 2009. évre esedékes rendes szabadságuk terhére.

A fizetett szabadság a munkavállaló részére az adott naptári évben járó díjazott pihenőidő. Az Alkotmány 70/B. § (4) bekezdése a pihenéshez, a szabadidőhöz való jog mellett alapvető jogként nevesíti a rendszeres fizetett szabadsághoz való jogot is.

A rendes fizetett szabadságra, annak mértékére, kiadására és a díjazásra vonatkozó szabályokat az Mt. részletezi, a kiadással kapcsolatos szabályok 2007. április 1-től jelentősen változtak, amelyre az Alkotmánybíróság 74/2006.(XII.15.) AB határozatával az Mt. 134. § (3) bekezdés a) pontja megsemmisítése alapján került sor.

Téves a felperes értelmezése a hivatkozott alkotmánybírósági határozat indoklására hivatkozva arról, hogy a fizetett szabadságra való jogosultság nem jelent feltétlen kötelezettséget az adott naptári évben történő kiadásra. Az Alkotmánybíróság határozata indoklásának 2.1. pontja 3. bekezdése a jogalkotó szabályozásának alkotmányos kereteire, és nem pedig a munkáltatók felhatalmazására vonatkozik. A jogalkotó pedig az Mt. 130-136. §-aiban meghatározta a rendes fizetett szabadság szabályait, ezen belül a kiadásra a 134. § előírásai vonatkoznak.

Az Mt. perbeli időben és jelenleg is hatályos 134. § (1) és (2) bekezdése szerint a szabadság kiadásának időpontját - a munkavállaló előzetes meghallgatása után - a munkáltató határozza meg, az alapszabadság egynegyedét - a munkaviszony első három hónapját kivéve - a munkáltató a munkavállaló kérésének megfelelő időpontban köteles kiadni.

A munkaügyi bíróság helyesen észlelte, hogy a szabadság kiadására vonatkozó Mt. 134. § (3) bekezdésének szabályai 2009. január 1-től módosultak, melynek lényege szerint a 134. § (3) bekezdésének valamennyi rendelkezésétől érvényesen eltérni nem lehet, azaz az eltérés a munkavállaló javára sem megengedett (Mt. 13. § (3) bekezdés).

A perbeli munkaügyi ellenőrzéssel érintett munkavállalók tekintetében a szabadság kiadására 2008. december hónapban került sor, ezért az ekkor hatályos jogszabály alapján volt eldönthető a perbeli jogkérdés, függetlenül attól, hogy a felperes munkáltató 2008. decemberében a 2009. évre járó szabadságból adott ki többkevesebb munkanapot a munkavállalóinak, amelyre munkáltatói kezdeményezésre ténylegesen a munkavállalók kérelme alapján került sor.

A 2008. decemberben (egyébként 2007. április 1-től hatályos) Mt. 134. § (3) bekezdése szerint a szabadságot esedékességének évében kell kiadni. A munkáltató:

- a) kivételesen fontos gazdasági érdek, illetve a működési körét közvetlenül és súlyosan érintő ok esetén a szabadságot legkésőbb az esedékesség évét követő év március 31-ig, kollektív szerződés rendelkezése esetén az esedékesség évét követő év június 30-ig,
- b) a munkavállaló betegsége vagy a személyét érintő más elháríthatatlan akadály esetén az akadályoztatás megszűnésétől számított 30 napon belül

adja ki, ha az esedékesség éve eltelt.

A b) pontban szereplő rendelkezéstől érvényesen eltérni nem lehet.

A perbeli időben hatályos Mt. 134. § (3) bekezdés 1. mondata és az a) pont tekintetében a jogszabály valóban nem tiltotta meg az eltérést, mivel a Kogencia csak a b) pontra vonatkozott.

A felek megállapodásán, illetve kollektív szerződésen alapuló eltérés esetén az Mt. 13. § (3) bekezdése feltételként szabja, hogy az eltérés a munkavállaló számára kedvezőbb legyen.

Nem helytálló a felperes érvelése arról, hogy a perbeli feltételekkel az Mt. 13. § (3) bekezdése felhatalmazása alapján a munkáltató a munkavállalókkal és az érdekképviselőjükkel való megegyezése alapján eltérhetett az Mt. 134. § (3) bekezdésének akkor hatályos a) pontjától.

Az Mt. 13. § (4) bekezdése szerint a (3) bekezdésbe ütköző megállapodás semmis.

A munkaügyi bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a perbeli esetben az Mt. 134. § (3) bekezdés adott időben hatályos a) pontjától a felek megállapodásán alapuló eltérés jogszabályi feltételei nem álltak fenn, következésképpen a 2009. évre járó éves fizetett szabadság egy részének előre, már 2008. évben történő kiadására vonatkozó megállapodás semmis volt. A munkavállalókat ugyanis a munkáltató működési körébe tartozó okból munkavállalással nem töltött időre az Mt. 151. § (4) bekezdése értelmében állásidőre járó személyi alaphír, a rendes szabadság idejére az Mt. 151. § (2) bekezdése szerint távolléti díj illeti. A perbeli munkáltatói intézkedés miatt az érintett munkavállalók elestek az állásidőre járó távolléti díjtól, továbbá csorbult az adott naptári év munkavégzéséhez kapcsolódó fizetett pihenőidőhöz való alkotmányos joguk. A felperes munkavállalóinak összlétszámához képest nagyszámú (416 fő) munkavállalót érintő előre történt szabadság kiadásnak a gazdasági válság miatt felmerült létszámcsökkentéssel való összefüggése okszerűen a per adatai alapján nem állapítható meg,

figyelemmel arra is, hogy a munkavállalóra kedvezőbb feltétel fennállását az Mt. 13.§ (3) bekezdése helyes értelmezése szerint az egyes munkavállalók vonatkozásában kell a munkáltatónak bizonyítania. Erre az érintett nagyszámú munkavállalóra is tekintettel önmagában a gazdasági válság miatti termeléseszköcsökkenésre hivatkozás nem alkalmas.

A munkaügyi bírság mérséklése tekintetében a felülvizsgálati kérelem helytálló.

A munkaügyi bíróság ítéletében az alperes határozatából mellőzte az állásidőre és a szabadság esedékesség évében való kiadására vonatkozó kötelezést. A kiszabott bírság összegét viszont nem csökkentette, holott a határozat e körben 850.000 forint bírságot jelölt meg.

A peres felek egyike sem kifogásolta a munkaügyi bíróságnak a jogerős közigazgatási határozatot részben megváltoztató ítéleti döntését, ezért a Legfelsőbb Bíróság a munkaügyi bíróság ítéletét a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján, részben megváltoztatta és az alperes által összesen 5.000.000,- forint összegben meghatározott bírságot 4.150.000,- forintra csökkentette, az alperes jogerős határozata ugyanilyen tartalmú megváltoztatásával. A jogerős ítéletet ezt meghaladóan - az állásidőre vonatkozó személyi alaphér kifizetésére és a szabadság esedékesség évében való kiadására vonatkozó alperesi rendelkezések mellőzésének érintetlenül hagyásával - hatályában fenntartotta, a kifejtett módosított indokolás szerint.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest a felülvizsgálati eljárási részköltség megfizetésére. A felülvizsgálati eljárási részilletéket a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1) bekezdése alapján a pervesztes felperes viseli, az illeték mértékét a Legfelsőbb Bíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 50. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

Budapest, 2011. július 6.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. tanács elnöke, előadó bíró, dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bíróági tisztviselő